

11

KERTAUS

11. KERTAUS

Valtion on toteutettava Lapsen oikeuksien sopimuksen määäämät oikeudet.

Artikla 4

Valtion tulee huolehtia, että kaikki kansalaiset tuntevat lapsen oikeudet.

Artikla 42

Ihmisoikeuksiin perustuva kehitysyhteistyö

YK:n lapsen oikeuksien sopimus on yksi **YK:n ihmisoikeusjärjestelmän** perustan muodostavista ihmisoikeussopimuksista. Sopimusjärjestelmään kuuluu yhteensä yhdeksän keskeistä ihmisoikeussopimusta. Ne koskevat mm. kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia, taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia, rotusyrjinnän poistamista, naisten syrjinnän poistamista ja vammaisten henkilöiden oikeuksia. Sopimukset ovat oikeudellisesti sitovia asiakirjoja niissä valtioissa, jotka ovat ratifioineet ne.

2000-luvun aikana ihmisoikeudet ovat nousseet merkittävään asemaan kehitysyhteistyössä. Ajattelutapa on suuntautunut 1900-luvun lähtökohtiin perustuneista hyväntekeväisyydestä ja perustarpeiden tyydyttämisestä toimintatapoihin, jotka edistävät ihmisoikeuksien toteutumista ja perustuvat ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Tätä lähestymistapaa kutsutaan **ihmisoikeusperustaiseksi kehitysyhteistyöksi**.

Ihmisoikeuksiin perustuvan kehitysyhteistyön lähtökohtana ovat kansainvälisen ihmisoikeusjärjestelmän normit ja periaatteet, jotka määritellään ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. Vaikka oikeudet kuuluvat kaikille, kaikkien ihmisoikeudet eivät kuitenkaan toteudu. Köyhyydessä elävien ihmisten elintaso ei

ole riittävä, eikä heillä usein myöskään ole työtä, pääsyä koulutuksen tai muiden peruspalveluiden piiriin tai mahdollisuutta osallistua omaa elämäänsä koskevaan päätöksentekoon. Siten köyhyys itsessään loukkaa ihmisoikeuksia.

Kehitysyhteistyön perustuessa ihmisoikeuksiin köyhyydessä eläviä ihmisiä ei nähdä avunsaajina vaan oikeuden haltijoina, joita tuetaan tunnistamaan oikeutensa ja vaatimaan niiden toteutumista. Valtioilla taas on ensisijainen vastuu ja velvollisuus huolehtia oikeuksien toteutumisesta. Tämän vuoksi kehitysyhteistyöllä vahvistetaan myös paikallisten viranomaisten kykyä toimeenpanna velvoitteitaan. Huomio kiinnitetään rakenteellisiin syihin, jotka estävät oikeuksien toteutumista. Kehityksen tuleekin luoda ihmisille mahdollisuuksia vaatia omia oikeuksiaan ja toimia niiden toteuttamiseksi sekä antaa päätöksentekijöille ja muille vastuullisille mahdollisuus toteuttaa yhteiskunnallisia muutoksia.

Lapset muutoksen tekijöinä

Yksi ihmisoikeusperustaisen kehitysyhteistyön periaatteista on osallistumisen vahvistaminen, mikä tuo paikalliset asukkaat mukaan heitä koskevaan päätöksentekoon ja oman elinympäristönsä kehittämiseen. Myös lapset voivat osallistua päätöksentekoon kehityksen sisällöistä. Esimerkiksi koulutuksen laatua voidaan parantaa vahvistamalla lasten ja heidän vanhempiensa osallistumista koulujen päätöksentekoon ja hallintoon.

Intiassa Uttar Pradeshin ja Uttarkhandin osavaltioissa opetuksen laatua ja kouluympäristön turvallisuutta haluttiin parantaa osallistumista vahvistamalla. Koulut laativat yhteistyössä oppilaiden, vanhempien ja heidän yhteisöjensä kanssa kehittämissuunnitelmat, joita myös osavaltioiden viranomaiset sitoutuivat tukemaan. Huomiota kiinnitettiin erityisesti heikoimmassa asemassa olevien lasten koulunkäyntiin. Tämän seurauksena mm. koulurakennusten suunnittelussa alettiin ottaa huomioon tyttöjen turvallisuus esimerkiksi vessojen osalta, juomaveden saatavuus parani, oppimateriaalien käyttö lisääntyi ja oppilaisiin koulussa kohdistuva väkivalta väheni opettajien koulutuksen kautta. Lasten osallistumista vahvistamalla ja viranomaisten tietoisuutta lisäämällä pystyttiin vaikuttamaan oppimistulosten paranemiseen.

KERTAUSTUNTI LAPSEN OIKEUKSISTA

2x
45 min.

TAVOITTEET

Kerrata Lapsen oikeuksien kymppi -kokonaisuuden asioita, pohtia lapsen mahdollisuuksia vaikuttaa ja toimia lapsen oikeuksien näkökulmasta ja suunnitella luokan oma lopputyöstö lapsen oikeuksien teemasta. Kokea osallisuutta ja oppia vaikuttamisen keinoja.

OPPITUNTI TIIVISTETTYNÄ

Lapsen oikeuksien kymppin viimeisellä oppitunnilla kerrataan lapsen oikeuksia ja mietitään kehitysyhteistyötä lapsen oikeuksien näkökulmasta. Aluksi palataan positiivisiin asioihin, joita oppilaat ovat löytäneet kehitysmaihin liittyen. Tästä päästään käsittelemään kehitysavun ja kehitysyhteistyön käsitteitä sekä miettimään lapsen oikeuksien toteutumista kehitysyhteistyössä. Tunnin lopuksi oppilaat saavat suunnitella ja ryhtyä toteuttamaan omaa Lapsen oikeuksien kymppi -loppuprojektia.

OPPITUNNIN RAKENNE

Edellisen oppitunnin
kytkeminen uuteen
aiheeseen
(10 min)

Ihmisoikeuksiin perustuva
kehitysyhteistyö
(30 min)

Lapsen oikeuksien kymppin
loppuhuipennus
(60 min)

OPPITUNNIN KULKU

EDELLISEN OPPITUNNIN KYTKEMINEN UUTEEN AIHEESEEN

10 min.

Tavoitteet: Tutustua muutamaan kansalaisjärjestöjen onnistuneeseen hankkeeseen kehitysmaissa, pohtia mitkä ovat onnistumisen kriteerit. Laajentaa ajattelu hankkeesta kattamaan myös paikallisten lasten lapsen oikeuksien kehitys.

Menetelmä: Oppilaan esitys, opetuskeskustelu.

Tarvikkeet: Vihko, luokan tietokone.

Palatkaa edellisen tunnin tehtävään, jossa piti etsiä tietoa kehitysmaissa tapahtuneista positiivisista asioista ja mm. kansalaisjärjestöjen onnistumisista (s. 106). Pyydä yhtä tai kahta ryhmää esittelemään heidän löytämänsä onnistuminen, apuna voi käyttää luokan tietokonetta. Keskustelkaa esityksen jälkeen erityisesti siitä, miksi ryhmä piti hanketta onnistuneena, ja miettikää, voiko hanke olla yhtä aikaa onnistunut jossakin asiassa ja epäonnistunut toisessa asiassa. Keskustelkaa vielä siitä, kuinka asia on mahtanut vaikuttaa paikallisten lasten tilanteeseen ja oikeuksiin.

IHMISOIKEUKSIIN PERUSTUVA KEHITYSYHTEISTYÖ

30 min.

Tavoitteet: Selkeyttää käsitteiden kehitysapu ja kehitysyhteistyö erot. Oivaltaa, miksi kehitysyhteistyö on lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta tärkeää.

Menetelmä: Tiedonhaku ja jäsentäminen, opetuskeskustelu.

Tarvikkeet: Tietokone, internet, tekstinkäsittelyohjelma, printteri, vihko.

Jaa oppilaat pareihin tai ryhmiin tietokoneiden määrästä riippuen. Ohjeista oppilaat hakemaan tehtävään tietoa internetistä. Pyydä oppilaita pohtimaan, mitä tarkoittaa kehitysapu ja kehitysyhteistyö. Ohjeista oppilaat keskustelemaan käsitteiden eroista ja kirjoittamaan molemmista vihkoonsa yhden käytännön esimerkin. Kootkaa tämän jälkeen erot taululle esimerkkien avulla.

Kehitysyhteistyön ja erityisesti ihmisoikeuksiin perustuvan kehitysyhteistyön keinoin myös lapsilla on mahdollisuus olla omassa tilanteessaan aktiivisia toimijoita ja osallisia. Tällöin on todennäköistä, että lasten oikeus ilmaista mielipiteensä ja osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon toteutuu. Kehitysyhteistyön avulla myös muiden lapsen oikeuksien toteutumista on mahdollista edistää pitkäjänteisesti ja pysyvästi.

LAPSEN OIKEUKSIEN KYMPIN LOPPUHUIPENNUS

50 min.

Tavoitteet: Työstää Lapsen oikeuksien kympin teemoja oman projektin avulla. Kokea osallisuutta osallistumisen lisäksi. Oppilaat saavat itse suunnitella ja toteuttaa (omistaa) pienen projektin.

Menetelmä: Vapaavalintainen.

Tarvikkeet: Pulpetit järjestettynä luokan kokousta varten sopivaan muotoon (ympyrään, ryhmiin tms.), vihko, luokan suunnitelman toteuttamiseen tarvittavat tarvikkeet (sovitaan opettajan kanssa), **vinkkilista.**

Ohjeista luokka toimimaan yhtenä kokonaisuutena ja työstämään oma lapsen oikeuksiin liittyvä projektinsa.

Pyydä oppilaita miettimään ensi parin kanssa ja tämän jälkeen ryhmissä aihetta, josta he haluaisivat työstää lopputyön. Ryhmät miettivät myös menetelmää, jolla aihetta käsiteltäisiin. Ryhmät esittelevät ideansa muulle luokalle. Pitäkää oppilaiden kanssa kokous, jossa päätetään luokan projektin aihe ja työtapo sekä mahdollisesti myös projektin toteutuksen ajankohta. Pyydä oppilaita valitsemaan keskuudestaan puheenjohtaja, jonka tehtävänä on jakaa oppilaille puheenvuoroja ja pitää huolta, että kaikki pääsevät sanomaan mielipiteensä, sekä tehdä yhteenveto päätetyistä asioista. Lisäksi tulee valita kokouksen sihteeri, joka kirjaa ylös päätökset ja keskustelun tärkeimmän sisällön. Anna oppilaiden sopia aluksi, miten asioista päätetään ja kuinka ristiriitatilanteet selvitetään. Kerro, että yksi hyvä tapa tehdä päätöksiä demokraattisesti on äänestäminen. Tällöin jokainen saa vaikuttaa päätökseen omalla mielipiteellään. Ohjeista oppilaat miettimään tehdäänkö äänestys paperilla vai viitaten, sillä äänestystapa vaikuttaa siihen, onko kunkin oppilaan mielipide julkista tietoa vai ei. Kun pelisäännöt ovat selvät ja kirjatut, kerro, että oppilaiden tehtävänä on nyt valita luokan yhteinen aihe ryhmien esittelemien ideoiden perusteella. Yhteisen loppuhuipeksen suunnittelu aloitetaan jäljelle jääneen ajan puitteissa ja se saatetaan loppuun yhdessä sovittuna ajankohtana.

Oppilaat voivat pyytää yhteistyökumppaniksi toista luokkaa, oppilaitosta, päiväkotia, kansalaisjärjestöä tai muuta paikallista toimijaa.